

KOSSUTH LAJOS *katonai dolgozatai*

Kossuth Lajos irodalmi működéséről elég sokat tudunk s az iratai közt felhalmozott kéziratok is eléggé ismeretesek, az azonban semmikép nincs benne sem a tudomány, sem a népies köztudatban, hogy — a katonai irodalom terén is tevékenykedett és valami maradandót hagyott volna hátra.

Pedig Kossuth egyéniségének az ismerete erről az oldalról is igen fontos volna.

Mert ha azt tudjuk is, hogy a semmiből hadseregeket teremtett, ezeket, ruhával, lábbelivel, fegyverrel, lőszerrel és minden más felszereléssel ellátta és ha azt lépten-nyomon tapasztaljuk is leveleiben, hogy mennyire igyekszik beleszólni a hadműveletek irányításába — az általános vélemény mégis csak az, hogy nem volt katona.

Kitűnő lehetett ügyvédnek, kiváló újságírónak, fenekestül felforgathatta a magyar politikát és évtizedeken át engesztelhetetlenül élhetett számkivetésben, mint a nemzet függetlenségének és szabadságának az egyetlen töretlen oszlopa, akinek minden törekvése és minden vágya az volt, hogy a sors kegyetlen vakságával dacolva örökké a magyar szabadságot kívánja vissza — de katona azért még se volt.

És bármennyire elismerjük, hogy milyen páratlan dialektikával vezette a magyar nemzetet a politikai felszabadulás útjára a legitimizmus mocsaraiból a szabadság magaslataira és olyan pontokra, ahonnan kortársaival együtt végigtekinthetett az egész világon, bármilyen hallatlan készséggel, tüzzel és lelki erővel ragadta magával a népet, hogy talpra álljon s hogy ezer ágyúval — világhatalmakkal szembe szálljon, akárhogy teremtette a vezéreket, nevezte ki és tette félre a tábornokokat és hadügyminisztereket — katona nem volt.

Teremtteni tudott hadseregeket, vezérelni azonban a köztudat szerint nem.

Katonai téren a legnagyobb történetírói jóindulat és a legtárgyilagosabb szakszerűség is elmarasztalta és elébe helyezte azokat a volt katonákat, akik hol főhadnagy, hol kapitány korukban utálták meg az osztrák hadsereget, akik vagy a birtokaikra vonultak vissza gazdálkodni, vagy más téren akarták megkeresni a kenyerüket.

Ezek ugyan soha sehol nem teremtettek néphadseregeket s egy minden iparosodástól és kereskedéstől rendszeresen elriasztott és e téren két-háromszáz éve megnyomortott és a fejlődéstől elzárt országban ezeket a hadseregeket egy szabotáló pénzügyminiszterrel és egy hallatlan erős reakciós áramlattal szemben felszerelte és ellátta.

A közvélemény olyan ellenállhatatlanná lett, hogy mikor Szinnyei József Kossuth irodalmi működését ismeretes szakmunkájában szokott pontosságával egybeállította, egyetlen katonai munkájáról nem tudott Kossuthnak, ha pedig ilyen munkája maradt volna, azt egyszerűen megemlíttetlenül hagyta Kossuth kéziratok hatalmas tömegeiben és nem az volt neki a fontos, hogy mi van Kossuth kéziratok között, hanem az, hogy — ki mennyit kapott ezekért a kéziratokért, mikor a Nemzeti Múzeumnak vagy valami más intézménynek eladta.

De hiába keressük Kossuth katonai szakírói munkásságának a nyilvántartását vagy a számonvételét a katonai irodalomban is. Az elmúlt száz esztendő katonai irodalma ezt — amin nem is igen csodálkozunk — nem tartotta számon.

Igy eshetik meg aztán, hogy ha Kossuth Lajos iratai közt lapozgatunk, egyszerre mégis váratlanul bukkan ki előttünk iratainak egy olyan csoportja, amelyben csupa — katonai irat van. És pedig nem olyan, amely általánosságokkal foglalkoznék, hanem egy egész sorozat kézikönyv, amelyben az „Állj — Vigyázz — Jobbra kanyarodj — Lóra ülj — Fegyvert tölts — Ágyút süss!” katonai alapfogalmaitól kezdve egészen a vezérkar megszervezéséig egy egész sor katonai csoport teljes megszervezése, irányítása, elhelyezése, szállítása, békében és háborúban való felhasználása valósággal tankönyvszerűen megtalálható.

Ezek az iratok mind Kossuth Lajos sajátkezű írásában maradtak meg, tele vannak javításokkal, közbeszúrásokkal, a lapszélekre tűzdelt megjegyzésekkel — ami mind azt bizonyítja, hogy ezek a dolgozatok Kossuth Lajos fogalmazványai. Nem másolta, nem fordította, hanem maga dolgozta, javította, simította, kiegészítette, rövidítette vagy bővítette őket.

És nem is alkalomadtán foglalkozott velük, hanem oly csodálatra méltó kitartással és pontossággal, hogy pl. mindjárt az első, — amelynek a címe: „Bevezetés a magyar sorsgyalogság gyakorlati szabályzataihoz” — az első betűjétől az utolsóig kész könyv, amelynek a végén még a tartalomjegyzék címe is megtalálható ebben a formában: „Mutató lajstrom betűrend szerint a

Bevezetéshez.”

Ezek között a „had- és csatatan dolgozatok” közt akadnak kézikönyvek és utasítások a kalauz-kar, az utászkar részére, van köztük egy tisztí kézikönyv, vezérkari utasítás — „Alaputasítás a főtábor vezérkarának”

